

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якоба Гогобашвілі (Грузія),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна),
Куявсько-Поморська Вища Школа в Бидгощі (Польща)

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників Ювілейної XX Міжнародної
науково-практичної конференції
(22–23 лютого 2024 р., м. Харків)

Харків
2023

УДК [37:001]«20»

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № __ від _____ р.)

Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць учасників Ювілейної XX Міжнародної науково-практичної конференції (22–23 лютого 2024 р., м. Харків) / за заг. ред. К. Юр'євої. — Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2024. — 534 с.

Мови видання: українська, англійська, вірменська, грузинська.

У збірнику представлено результати актуальних наукових досліджень науковців, викладачів, учителів, вихователів, докторантів, аспірантів – учасників Ювілейної XX Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень» (Харків, 22–23 лютого 2024 р.) з України, Австрії, Бразилії, Вірменії, Грузії, Китайської Народної Республіки, Колумбії Польщі, Словаччини.

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст публікацій несуть автори.

Організаційний комітет конференції:

Юрій БОЙЧУК – голова організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Світлана БЕРЕЖНА – заступник голови організаційного комітету, доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Людмила ГАВРІЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики початкової освіти Донбаського державного педагогічного університету (Слов'янськ, Україна)

Нунука ГЕЛДІАШВІЛІ – доктор філології, віце-ректор Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Микола ДАНИЛЮК – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Маріам ІСПРЯН – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчально-наукової роботи Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Володимир КАРАПЕТАН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки та методик Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Мака КОЧАУРІ – головний спеціаліст служби інтернаціоналізації та зв'язків з громадськістю Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Світлана КРИШТОФ – заступник голови організаційного комітету, кандидат педагогічних наук, директор Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації Міністерства освіти і науки України (Київ, Україна)

Рузанна ПЕТРОСЯН – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної психології та соціології Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Алла СОКОЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Лела ТАВДГІРІДЗЕ – професор, доктор педагогічних наук, професор департаменту педагогіки Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Володимир ФОМІН – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Заза ЦОТНІАШВІЛІ – професор, директор медіа програм Кавказького міжнародного університету (Тбілісі, Грузія)

Шалеа ЧКАДУА – доктор історичних наук, доцент, ректор Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Ія ШИУКАШВІЛІ – головний спеціаліст служби інтернаціоналізації та зв'язків з громадськістю Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Катерина ЮР'ЄВА – заступник голови організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олександра ЯНКОВИЧ – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри ранньої освіти, спеціальної педагогіки та ресоціалізації Куявсько-Поморської Академії (Бидгощ, Польща); завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)

Редакційна колегія:

Катерина ЮР'ЄВА – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Теймураз АХАЛМОСУЛІШВІЛІ – доктор історії, доцент Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі. Телаві, Грузія

Нателла БАСІЛАШВІЛІ – доктор політичних наук, професор Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Далі ДОБОРДЖГІНІДЗЕ – кандидат філологічних наук, асоційований професор Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Ніно ЖОРЖОЛАДЗЕ – доцент Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі. Телаві, Грузія

Володимир КАРАПЕТЯН – доктор психологічних наук, професор Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Мадона КЕБАДЗЕ – доктор історичних наук, доцент Телавського державного університету імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Аліна КРИВОБОКОВА – редактор редакційно-видавничого відділу Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Тамар МІКЕЛАДЗЕ – доктор педагогічних наук, асоційований професор, завідувач департаменту освітніх наук, Телавський державний університет імені Якоба Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Алла СОКОЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Володимир ФОМІН – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олена ШАПОВАЛОВА – начальник редакційно-видавничого відділу Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Нато ШЕРОЗІЯ – кандидат педагогічних наук, асоційований професор Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

ЗМІСТ

НАУКА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО В ЧАСИ ВІЙНИ ТА В МОДЕЛЯХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

<i>Tsotniashvili Z.</i> Unveiling the Tactics: A Comprehensive Analysis of Modern Methodologies in Information Warfare Research	9
<i>Микитенко В.</i> Просторова організація господарських систем України у повоєнному періоді на базі природно-ресурсних активів	10
<i>Співак Л., Коробко Л.</i> Методичні засади емпіричного дослідження ментального здоров'я людини дорослого віку в умовах воєнного стану	17
<i>Куценко В., Гаращук О., Анісімов В.</i> Освіта як чинник забезпечення прискореного соціально-економічного розвитку України у повоєнний час	24
<i>Чмир О.</i> Напрямки наукових досліджень та практичні кроки з утвердження в Україні відкритої науки	27
<i>Чайковська Г.</i> Роль освіти у забезпеченні сталого розвитку суспільства в умовах війни	31
<i>Ушакова І.</i> Дослідження психологічної адаптації студентів ВПО до умов навчання в закладі вищої освіти	35
<i>Дмитренко Д.</i> Тенденції розвитку освіти в області автоматичних систем управління (АСУ) після завершення війни	39
<i>Миколюк Н.</i> Психологічна підготовка посадових осіб місцевого самоврядування як ключовий аспект ефективного управління в поствоєнному суспільстві	43
<i>Ткаченко М., Пригункова О., Девезенко С.</i> Організація заходів з соціальної підтримки для дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану з використанням засобів музичної терапії в Благодійному Фонді «Радіо»	48

ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ОСВІТИ

ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА СВІТОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	59
<i>Буряченко А., Жибер Т.</i> Особливості наукових досліджень у різних екосистемах вищої освіти.	60
<i>Вітрук О.</i> Шляхи інтеграції національних систем освіти до європейського освітнього простору	65
<i>Кравчина Т.</i> Методологічні підходи до формування педагогічної рефлексії майбутніх фахівців соціономічного профілю	69
<i>Levkin D, Kotko Ya.</i> Assessing the Quality of Higher Education in Higher Education Institutions in the Context of Ukraine's European Integration	73
<i>Носирєва О.</i> Інтеграція національної системи вищої ІТ-освіти на шляху до спільного європейського освітнього простору: досвід Великої Британії	79
<i>Островський О.</i> Сучасні моделі оцінювання цифровізації та перспективи їх застосування в українській практиці	83
<i>Петухова О.</i> Шляхи інтеграції професійної освітньої компоненти до європейського освітнього простору	88
ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	92
<i>Bohdanova N.</i> Problems of humanization and humanitarization of higher education in Ukraine	93
<i>Доброносова Ю.</i> Філософський дискурс перед викликами риторизації: пошук ресурсів та потенціал оновлення	96
<i>Zhornik A., Vasylyk S.</i> Methodology of Scientific Research: The Key to Successful and Effective Development of Knowledge	101
<i>Журавель В., Короленко Р.</i> Особливості наукового дослідження у сучасному світі	106
<i>Ломоносов О.</i> Пізнавальна суперечність: конфлікт між об'єктивністю та суб'єктивністю у науковому дослідженні	110

<i>Пальчик А.</i> Проблематика чудес у перспективі сучасної панентеїстичної думки	115
<i>Сас Н.</i> Досвід використання відкритих джерел	121
<i>Тищенко С., Короленко Р.</i> Особливості наукових публікацій	125
<i>Якубовська М., Даньшова В.</i> Герменевтика у системі інноваційних методологічних досягнень: формування Я-духовного людської індивідуальності	129
СИСТЕМА ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ І МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ У ТЕХНІЧНИХ НАУКАХ.	134
<i>Буднік С.</i> Багаторічний досвід спостережень за ходом дощів – проблеми методології аналізу	135
<i>Будякова О.</i> Екосистемний підхід до дослідження біоекономіки	141
<i>Butolin K., Korotysh V.</i> Quasi-phase Transitions in the Process of deformation Fracture of Metals	147
<i>Єрохін М., Філатов В.</i> Методи багаторівневого аналізу та оптимізації бізнес-процесів	153
<i>Posternak I., Posternak S., Posternak O.</i> The Project of Innovative Development of the Complex Town-Planning Power Reconstruction	158
<i>Mchedluri T., Kartlelishvili N., Khokhobashvili T.</i> Content of Combined Pesticides in Water, Shoreline, and Bottom Sediments of the River Alazani	162
<i>Reinvald B., Shylin M., Gornostal S.</i> Method of Decoupling Analysis to Determine the Level of Ecologically Oriented Development of Regions	165
<i>Слуковський В.</i> Роль шкільного інтегрованого курсу «Природничі науки» у формуванні учнівського уявлення про раціональне використання лікарських рослин	170
<i>Тимощук О.</i> Формування радіаційної грамотності: роль природничо-наукових методів пізнання	174
СИСТЕМА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ, ГРОМАДЯНСЬКОЇ, МІЖКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ТА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	177
<i>Александрович В.</i> Характеристика стратегій формування відповідальності військовослужбовців у зарубіжних публікаціях	178
<i>Горбатюк А.</i> Соціально значущі компетентності військовослужбовця Національної гвардії України у користуванні соціальними мережами	182
<i>Лінь Ваньї.</i> Міжкультурна взаємодія у сучасному просторі дитячого вокального виконавства	185
<i>Молчанова К., Лупаренко С.</i> Міжкультурна освіта як важлива складова сучасного життя	188
<i>Окаєвич А.</i> Критерії, показники та рівні сформованості емоційно-вольової стійкості у майбутніх офіцерів Збройних сил України	192
<i>Чередниченко О.</i> Дотримання принципів професійної етики як важливий елемент системи методів військової освіти та національно-патріотичного виховання	199
<i>Шумков І.</i> Інформаційно-освітнє середовище формування фахової компетентності майбутніх фахівців військової розвідки у ВВНЗ	203
СИСТЕМА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУСПІЛЬНИХ, ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ.	206
<i>Балан В.</i> Інструментарій нечіткого багатокритерійного оцінювання в стратегічному управлінні підприємствами	207
<i>Батасва К.</i> Індуктивна та дедуктивна стратегії контент-аналізу у візуальних дослідженнях	213
<i>Бурдіашвілі М.</i> Перше грузинське антирадянське повстання у Сванетії та його результати	216
<i>Гадинко О.</i> Історичні методи та джерела як засіб вивчення минулого Сторожинця (1448–1918 рр.)	221
<i>Герасименко О.</i> Наукові підходи в дослідженні сучасних проблем менеджменту	227
<i>Гнатюк В.</i> Вивчення субнаціональної теми в політичній науці: особливості у підходах українських вчених	232
<i>Горященко Ю.</i> Методи подолання кризових явищ на підприємстві	239

Грицай С., Слітюк О. Штучний інтелект в галузі NFT мистецтва: підходи до глибокого навчання та творчості	242
Єжова О., Іваницька А. Символізм як особливість проектування творчих колекцій сучасних українських дизайнерів одягу	248
Іскерський І. До питання про необхідність адаптивної підготовки фахівців соціономічного профілю з використанням тайм-менеджменту	253
Kebadze M., Baidurashvili L., Orkodashvili L., Mchedlishvili N. Abolition of the Autocephaly of the Georgian Church and Establishment of Russian Church Rule in Georgia	257
Кобеля З., Коренга Т. Методологічний підхід щодо формування концепції оцінювання потенціалу розвитку підприємств	265
Косяченко К. Важлива роль неурядових організацій у протидії злочинності та співпраця з іншими суб'єктами протидії злочинності	271
Красій М. Порівняльно-правовий метод у сучасному кримінально-правовому дослідженні	274
Нетреба І. Лідерство як чинник розвитку сучасної організації	277
Petrosyants T., Martirosyan M. The Interpretation of the Image of the Armenian King Tigran the Great In the 10th Grade	280
Середа Г. KPI та OKR як вимірники результативності працівників: відмінності та сфера застосування	290
Симисенко І. Цифрові методи в політичних дослідженнях: нові обриси в аналізі політичної участі	295
Сушицька І. Огляд основних методів дослідження у мовознавстві і їх вплив на мовні зміни	300
Храбан Т. Контент-аналіз у дослідженнях соціальних і психологічних явищ	303
Шандар А. Моніторинг у соціальній сфері: функціональний аспект	308
Шерстюк Р., Козловський А., Неділенько В., Плотніков О. Удосконалення управління бізнес-процесами в умовах індустрії 4.0	312
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПЕДАГОГІЦІ ТА ПСИХОЛОГІЇ	317
Avagyan M., Nalbandyan T. Chess as a Means of Developing Communication Capabilities of Senior Preschoolers	318
Азат'ян В. Використання методів мнемоніки в процесі викладання англійської мови студентам-медикам	325
Бацуровська І. Інтеграція інтелектуальних систем у підготовку фахівців професійної освіти з цифрових технологій	329
Бурега Н., Загородній Р., Рутило М., Федорейко В. Застосування хмарно орієнтованих технологій в умовах змішаного та дистанційного навчання	334
Ван Пань, Юр'єва К. Концепція музичного розвитку дитини К. Свонвіка	337
Васильєва О. Підготовка студентського хору до event-art заходів у дистанційному форматі	341
Волкова Н. Використання інформаційних технологій у підготовці майбутніх інженерів-педагогів у сфері харчових технологій	345
Havrilova L. Music Art and Digital Technology: Conceptual Changes of the Nature and Forms of Music Existence	347
Газдик М. Значимість мотиваційно-цільового компонента у сформованості професійної компетентності майбутніх операторів з обробки інформації та програмного забезпечення у процесі фахової підготовки	351
Горбатюк Р., Білан Н. Інтерактивні методи контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в онлайн-середовищі Learning Apps	354
Гушпіт Л. Використання CHAT GPT на заняттях з української мови та літератури	358
Дмитренко В. Дефініційний аналіз понять «компетентність» та «проектна компетентність» у фаховій підготовці майбутнього учителя трудового навчання та технологій	361

Дмітрієва Н. Взаємозв'язок між професійно-етичною культурою та інноваційною зорієнтованістю вчителя фізичного виховання	365
Донченко О. Особливості організації естетичного виховання в дошкільних закладах (історичний аспект)	370
Єсікова І., Сидоренко О. Методологія перетворення дистанційного навчання хімії в інклюзивне	376
Іонова О., Ма Лі. Вальдорфська педагогіка як «Signature Pedagogy»	380
Йокоб А. Використання тренінгових технологій у формуванні професійного іміджу здобувачів освіти	383
Карабін О. Формувальне оцінювання як інструмент вимірювання якості освітнього процесу: від теорії до практики	387
Karapetyan V. The Status of Psychological Practical Preparation in the Education College	391
Karapetyan V., Khachatryan N. Manifestations of Strict Intelligence and Neuroticism of Cadets at the Aviation Institute	396
Кирпиченко Н. Впровадження інноваційно-інформаційних технологій, як засіб вдосконалення навчально-виховного процесу	400
Ковальчук А. Використання електронних портфоліо в процесі оцінювання і самооцінювання професійної підготовки майбутніх педагогів	405
Коротич А. Аналіз поглядів науковців на трактування поняття «інноваційна діяльність педагога»	408
Красних О. Формування психологічної готовності персоналу освітніх організацій до роботи в конкурентоздатній управлінській команді	412
Курок О. Аналіз науково-педагогічних досліджень з теорії і методики професійної підготовки майбутніх економістів	414
Литвин І., Юр'єва К., Беземчук Л., Чжао Бейбей, У Юе. Новітні тенденції освітньої інтеграції мистецтва: огляд досвіду України, Колумбії, Китаю	418
Литвинюк Л. Методологія методу біографічного навчання	424
Лі Ябінь, Юр'єва К. Центральна академія образотворчого мистецтва на мапі закладів мистецької освіти Китаю	429
Лісецька І. Особливості організації навчального процесу під час дистанційного навчання	435
Лозова О. Психолого-педагогічні проблеми розвитку STEM-освіти в умовах сьогодення	439
Ляшова Н., Ляшов Н. Елементи математики в літературних творах	442
Майборода А., Рудічєва Н. Самореалізація учня молодшого шкільного віку в процесі занять хореографією	445
Manucharayan S. The Use of Effective Techniques in the Process of Physical Education in Preschool Educational Institutions	449
Marukhovska-Kartunova O. The Beginning of the Formation of Research Competence in Higher Education Students in the Course “Basics of Scientific Research”	456
Миколіук Ю. Автоматизовані системи психологічної діагностики та рекомендацій на основі штучного інтелекту: методологічні виклики та етичні питання	461
Остапівська І. Застосування методу проєктів у підготовці майбутніх учителів початкових класів до формування основ медіаграмотності здобувачів початкової освіти	465
Прохоренко В. Роль і місце інтерактивних технологій в освітньому процесі ЗЗСО при вивченні природничих дисциплін	470
Рекова Н., Латишева О., Чуприна Ю. Особливості формування знань, навичок та вмінь щодо ідентифікації та оцінки джерел підвищення операційної ефективності, обґрунтування напрямів і можливостей запровадження операційних покращень у здобувачів вищої освіти	474
Сафронова Г. Організаційно-педагогічні умови управління підготовкою студентів університету до самоосвітньої діяльності як засобу ефективного їх професійного зростання	480

Сорока О. Створення еколого орієнтованого освітнього середовища як умова формування екологічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій	488
Старинська О. Методичні основи експериментального дослідження розвитку соціального інтелекту здобувачів вищої освіти	492
Старікова Л. Ігрові технології як засіб формування екологічної компетентності учнів початкової школи	495
Степанюк А., Сверстюк С. Методи дослідження якості контенту педагогічної практики здобувачів вищої освіти	501
Сяо Ці. Теоретичний аналіз феномену рефлексії майбутнього вчителя музичного мистецтва .	506
Федорейко В., Замора Я., Чалий А. Переваги та недоліки інформатизації освіти	511
Чайка Р. Залученість до кар'єри – новий концепт кар'єрної психології	514
Шершова Т. Особливості музикотерапії, як психотерапевтичного методу	518
Яцура М. Акмеологічний підхід у виборі організаційно-педагогічних умов формуванні професійної культури майбутніх менеджерів: методологічні та практичні аспекти	522
Звіт про проведення конференції	527
Рішення учасників Ювілейної XX Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень»	533

**НАУКА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО
В ЧАСИ ВІЙНИ ТА В МОДЕЛЯХ
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ**

Наталія РЕКОВА

доктор економічних наук, професор, перший проректор

Олена ЛАТИШЕВА

кандидат економічних наук, доцент

Юлія ЧУПРИНА

кандидат економічних наук, доцент

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

„МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА”»

м. Запоріжжя, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ, НАВИЧОК ТА ВМІНЬ ЩОДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА ОЦІНКИ ДЖЕРЕЛ ПІДВИЩЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ, ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ І МОЖЛИВОСТЕЙ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙНИХ ПОКРАЩЕНЬ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто досвід професорсько-викладацького колективу ТОВ Технічний університет «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» підготовки фахівців, готових до розробки та впровадження операційних покращень як ініціатив, спрямованих на підвищення операційної ефективності. Наведено ключові підходи до формування індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти щодо розробки проєктів підвищення операційної ефективності з урахуванням особливостей професійної сфери діяльності. Розглянуто приклади постановки завдань для здобувачів вищої освіти щодо ідентифікації та оцінки джерел підвищення операційної ефективності, обґрунтування напрямів і можливостей запровадження операційних покращень в межах дисциплін, що передбачають управління проєктами.

Ключові слова: комплексна підготовка фахівців, проєкти підвищення операційної ефективності, операційні покращення, вища освіта, ТОВ Технічний університет «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»

Abstract. The article examines the experience of the teaching staff of the Technical University "METINVEST POLYTECHNIC" LLC in training specialists ready to develop and implement operational improvements as initiatives aimed at increasing operational efficiency. The key approaches to the formation of individual tasks for students of higher education regarding the development of operational efficiency improvement projects, taking into account the peculiarities of the professional sphere of activity, are given. Examples of setting tasks for higher education applicants regarding the identification and assessment of sources of operational efficiency improvement, substantiation of directions and opportunities for the introduction of operational improvements within the disciplines involving project management are considered.

Key words: comprehensive training of specialists, operational efficiency improvement projects, operational improvements, higher education, LLC Technical University «METINVEST POLYTECHNIC»

Постановка проблеми та її актуальність. Проблеми та питання підвищення операційної ефективності діяльності промислових підприємств останнім часом знаходяться у фокусі наукових та практичних розробок. При цьому вітчизняні підприємства потребують висококваліфікованих фахівців, готових до розробки та впровадження операційних покращень.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Незважаючи на наявність інформації у відкритому доступі щодо окремих питань про сутність, порядок розробки, оцінки та впровадження операційних покращень[1–3], актуальною залишається розробка

навчальних курсів, що дозволяють забезпечити комплексну підготовку фахівців, готових реалізовувати зазначені завдання в умовах вітчизняних промислових підприємств.

Мета статті – представити досвід професорсько-викладацького колективу ТОВ Технічний університет «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» з підготовки фахівців, готових до розробки та впровадження операційних покращень як ініціатив, спрямованих на підвищення операційної ефективності бізнесу, через формування комплексних індивідуальних завдань з урахуванням особливостей професійної спрямованості здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. ТОВ Технічний університет «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» реалізує освітні програми, спрямовані на формування знань, навичок та вмінь щодо ідентифікації та оцінки джерел підвищення операційної ефективності, обґрунтування напрямів і можливостей їх використання [4].

При цьому значна увага приділяється питанням розробки та впровадження програм та проєктів підвищення операційної ефективності, проєктів впровадження інновацій, технологій діджиталізації, проєктів та програм сталого розвитку, забезпечення екологічності та соціальної відповідальності бізнесу, охорони праці та безпеки виробництва в умовах підприємств реального сектору економіки, промисловості, зокрема гірничо-металургійного бізнесу.

Підводячи підсумки вивчення базових курсів з підвищення ефективності діяльності та розробки операційних покращень, у ході виконання індивідуальних завдань здобувачі вищої освіти розробляють проєкти підвищення операційної ефективності.

Зважаючи на необхідність урахування предметної області (професійних інтересів) здобувачів вищої освіти по кожному з напрямків підготовки студентів розроблено комплекси рекомендацій щодо ідентифікації та оцінки джерел підвищення операційної ефективності, обґрунтування напрямів і можливостей запровадження операційних покращень.

Так, для здобувачів вищої освіти, що проходять навчання за освітньо-професійною програмою другого (магістерського) рівня «Аудит та консалтинг безпеки праці» (спеціальність 263 Цивільна безпека), запропоновано в межах вирішення інженерно-технічного та соціального завдань охорони праці розглядати проєкти підвищення операційної ефективності за такими складовими охорони праці: правові та організаційні основи охорони праці; фізіологія, гігієна праці та виробнича санітарія; виробнича безпека; пожежна безпека та профілактика на виробництві [5–15]. Можливі напрямки проєктів підвищення ефективності функціонування системи управління охороною праці та безпеки виробництва надано на рис. 1.

При цьому при розробці проєктів підвищення ефективності функціонування системи управління охороною праці та безпеки виробництва здобувачам вищої освіти рекомендовано передбачати як технічні, так і організаційні заходи щодо профілактики та усунення причин виробничого травматизму і професійних захворювань (рис. 2).

Здобувачі вищої освіти мали можливість розробити проєкти з підвищення безпеки праці на виробництві, зосередившись на безпеці виробничого обладнання; безпеці виробничих процесів; безпеці виконання робіт (рис. 3).

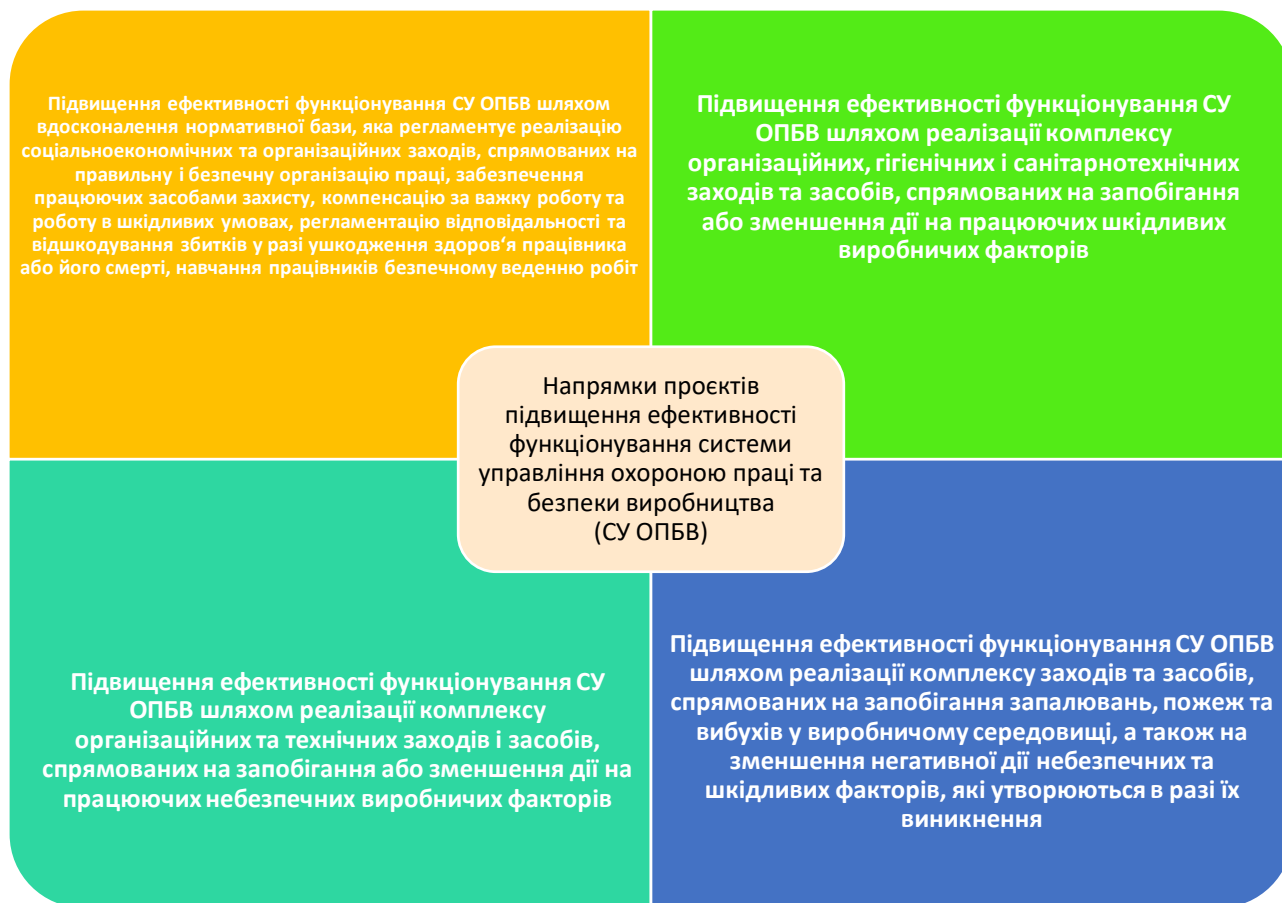

Рис. 1. Напрямки проєктів підвищення ефективності функціонування системи управління охороною праці та безпеки виробництва у розрізі складових охорони праці¹

(запропоновано авторами на підставі матеріалів [5–15])

Серед проєктів з підвищення безпеки виробничого обладнання запропоновано в якості прикладів:

проєкти оптимізації принципів дії, джерел енергії та параметрів робочих процесів;

проєкти мінімізації кількості енергії, що споживається чи накопичується;

проєкти впровадження вмонтованих у конструкцію засобів захисту та інформації про можливі небезпечні ситуації;

проєкти впровадження засобів автоматизації, дистанційного керування та контролю;

проєкти, що забезпечують дотримання ергономічних вимог, обмеження фізичних і нервовопсихологічних навантажень на працівників.

¹ СУ ОПБВ – система управління охороною праці та безпеки виробництва

Рис. 2. Напрями проєктів підвищення ефективності функціонування системи управління охороною праці та безпеки виробництва у розрізі заходів щодо профілактики та усунення причин виробничого травматизму і професійних захворювань (запропоновано авторами на підставі матеріалів [5–15])

Серед проєктів з безпеки виробничих процесів рекомендовано зосередитися на таких, як:

- проекти усунення безпосереднього контакту працівників з вихідними матеріалами, заготовками, напівфабрикатами, готовою продукцією та відходами виробництва, що можуть бути вірогідними чинниками небезпек;

- проекти заміни технологічних процесів та операцій, пов'язаних з виникненням небезпечних та шкідливих виробничих факторів, процесами і операціями, за яких ці фактори відсутні або характеризуються меншою інтенсивністю;

- проекти комплексної механізації та автоматизації виробництва, застосування дистанційного керування технологічними процесами і операціями за наявності небезпечних та шкідливих виробничих факторів;

- проекти герметизації обладнання;

проєкти раціональної організації праці та відпочинку з метою профілактики монотонності праці, гіподинамії, а також обмеження важкості праці;

проєкти забезпечення своєчасного отримання інформації про виникнення небезпечних та шкідливих виробничих факторів на окремих технологічних операціях (наприклад, за принципом пристроїв автоматичної дії з виводом на системи попереджувальної сигналізації);

проєкти впровадження систем контролю та керування технологічним процесом, що забезпечують захист працівників та аварійне відключення виробничого обладнання;

проєкти забезпечення своєчасного видалення і знешкодження відходів виробництва, що є джерелами небезпечних та шкідливих виробничих факторів;

проєкти забезпечення пожежної і вибухової безпеки тощо.

Рис. 3. Альтернативні напрямки розробки проєктів підвищення ефективності функціонування системи управління охороною праці та безпеки виробництва
(запропоновано авторами на підставі матеріалів [5-15])

Висновки та перспективи подальших досліджень. Високі результати підготовки та відкритого захисту кваліфікаційних робіт на здобуття освітнього ступеня магістра за підсумками виконання освітньо-професійних програм Університету, що у тому числі передбачали демонстрацію рекомендацій та/або результатів практичного впровадження розроблених здобувачами вищої освіти проєктів підвищення операційної ефективності, свідчать про ефективність підходів професорсько-педагогічного колективу ТОВ Технічний університет «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» до вирішення питання формування знань, навичок та вмінь щодо ідентифікації та оцінки джерел підвищення операційної ефективності, обґрунтування напрямів і можливостей запровадження операційних покращень в умовах вітчизняних підприємств.

Принцип наскрізної міждисциплінарної підготовки фахівців з зазначеними кваліфікаційними характеристиками буде застосовуватися при розширенні напрямків підготовки, які пропонуються вишем на ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Осокіна А., Склим М. Система операційного вдосконалення як інструмент постійного покращення бізнес-процесів компанії. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип.45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-70>
2. Шашина М. В., Федотов О. Ю., Застосування концепції кайдзен менеджменту для підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємств. *Агросвіт*. 2018. № 7. С. 26–30. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/7_2018/5.pdf
3. Матеріали офіційних сайтів підприємств Групи Метінвест (у т.ч. Безперервне вдосконалення. Металургійний комбінат «АЗОВСТАЛЬ». URL: <https://azovstal.metinvestholding.com/ru/development/improvement>, Безперервне вдосконалення. Південний гірничо-збагачувальний комбінат. URL: <https://www.ugok.com.ua/ua/development/improvement.php>, Безперервне вдосконалення / ПАТ «Запоріжсталь». ПАО «Запоріжсталь». URL: <https://zaporizhstal.com/pidpriyemstvo/rozvitok/bezperervne-vdoskonalennya/>)
4. Освітньо-професійні програми ТОВ Технічний університет «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» URL: <https://metinvest.university/page/1600>
5. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII : станом на 1 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
6. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП). URL: <https://dnaop.com/>
7. ДСТУ 2293-99. Охорона праці терміни та визначення основних понять (34095). URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=61781
8. ДСТУ 2156-93 Безпечність промислових підприємств. Терміни та визначення. https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=48088
9. ДСТУ 2272:2006 Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять. https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=29684
10. *Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці* : Зб. наук. праць III Всеукраїнської науково–практичної конференції викладачів та фахівців–практиків та XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів. Львів: ЛДУ БЖД, 2023. 243 с. <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/18033/1/Львівський%20державний%20університет%20езпеки%20життєдіяльності.%201.pdf>
11. *Проблеми охорони праці, промислової та цивільної безпеки* : Збірник матеріалів XXIII Всеукраїнської науково-методичної конференції (з участю студентів), м. Київ, 16–17 листопада 2020 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 255 с. URL: https://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2020/12/Конф_23.pdf
12. *Охорона праці та цивільний захист* / За ред. О. Г. Левченка. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с.
13. Пістун І. П., Катрпенко Л. А., Кіт Ю. В. *Охорона праці* : навч. посіб. з практикумом. Київ : Університетська книга, 2020. 540 с.
14. Гасило Ю. А., Крюковська О. А., Левчук К. О., Романюк Р. Я. *Охорона праці в галузі та цивільний захист* : навч. посіб. Кам'янське : ДДТУ, 2017. 369 с.
15. Полетаєв В. П. *Охорона праці в галузі (для спеціальності «Металургія чорних металів»)* : навч. посіб. Дніпро : ДДТУ, 2020. 363 с.

Наукове видання

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

за результатами XIX Міжнародної науково-практичної конференції

(23–24 лютого 2023 р., м. Харків)

Відповідальний за випуск

К.А. Юр'єва

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк ризографічний.
Умов. друк. арк. 13,18 Наклад 100 прим. Замов.
